

SNG Nova Gorica: jerebika, štrudelj, ples pa še kaj

Vse prej kot prefinjena odrska provokacija

Že letošnjega 8. aprila, ko so bila gledališča še zmeraj zaprta zaradi razsajanja pretečega koronavirusa, je bila spletna premiera "veseloigre" **jerebika, štrudelj, ples pa še kaj** v koprodukciji SNG Nova Gorica in Slovenskega mladinskega gledališča, ki jo je kot soprodukcijo Mesta žensk in v produkciji Maske krstno uprizorilo l. 2018 v režiji Jaše Jamnika.

Dne 5. julija 2021 pa je predstava v sodelovanju SNG Nova Gorica in SMG, v režiji Jureta Novaka, doživela še premiero v živo v veliki dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. Tej so nato sledile ponovitve (zapis se nanaša na predstavo 9. julija). Delo je napisala slovenska dramatičarka srednje generacije Simona Semenič in dogajanje umestila v vas v Vipavski dolini. Zgodovinsko ga je postavila v leto 1963, ko je Slovenija bila del Socialistične federativne republike Jugoslavije, in sicer na praznik Velikega šmarna. V kmečki vasici naj bi se tistega dne ob isti uri dogajala dva pomembna dogodka: slovesna maša s procesijo ob navzočnosti škofa in proslava za dan graničarjev JNA z govorom gosta, tovariša sekretarja izvršnega komiteta centralnega komiteja. Vsem je znano, da so bili v času Jugoslavije Slovenci razpeti med dvema ideologijama oz. med komunistično naravnane, ki so uživali marsikateri privilegij, in očitno zapostavljene verne ljudi, ki so v očeh "tovarišev" bili zapečateni kot manjvredni.

V delu Semeničeve so vaščani postavljeni pred veliko dilemo: ostati zvesti svojim

načelom in se udeležiti enega ali drugega praznovanja ali zatajiti svoja prepričanja in se oportunistično opredeliti za politični shod. Žal se v tej zgodovinski ideološki razklanosti zrcali tudi današnja realnost, v kateri se ločitev med "desne" in "leve" zmeraj bolj pogloblja in pri tem se neti nekdanja mrznja, ki ne prinaša nič dobrega. S tega vidika je delo žal še kako aktualno in ostro dreza v sodobni čas in načenja marsikatero nerazčiščeno temo. Kar pa je v njem moteče in po prvih prizorih skoraj že kar odvrtno, je očitno prikazana seksualnost nastopajočih likov. Zdi se, da tako ali drugače vsi ti nimajo v glavi nič drugega kot seks in s kom bodo potešili svojo pohotno, bolj ali manj odkrito ali prikrito slo po telesnem aktu. Česa takega na odrskih deskah, vsaj tu na novogoriškem odru, nismo še videli. Moška integralna golota se prepleta z golim ženskim oprsjem, simulirani spolni akti, tudi nekakšni skupinski (še k sreči, da niso že resnični!), se kar vrstijo, vmes so prisotni očitni namigi na homoseksualnost, da ne rečemo nič o prikazanem samozadovoljevanju gospodinje v župnišču, v katerem je mlad župnik, ki je še sam bolj kot v duhovnost zazrt v italijansko pevko Mino in nenehno poslušata tedanje popevke. Mladi in manj mladi vaščani so že bolešno usmerjeni v seks, nanj namigujejo tudi s prostaškimi besedami ali kar očitno govorijo o njem. Od vsega tega je prenasočena dvournna predstava, ki ima več prizorišč (župnišče in njegova kuhinja, cerkev, kulturni dom, vaška gostilna

- scenografinja Urša Vidic), na katerih se dogajajo različni prizori in se vijejo vzporedne pripovedi. O samem besedilu pa že na začetku izvemo iz avtoričine didaskalije, ki jo prebira igralka, oblečena v črn, strog kostum s sicer mrežastimi nogavicami, ki naj bi predstavljal nunsko obleko, da: "V kolikor imajo igralka in igralci kakršenkoli predsodek ali težave z goloto in seksualnostjo na odru, naj ne sodelujejo pri uprizorjanju tega besedila". Prav zaradi tega je baje marsikatero gledališče zavzelo odklonilno stališče do tega teksta, v katerem si sledijo tudi podrobne razlage spolnega akta in še kaj, kar bi že spadalo v kak pornografski film. Tako da pravzaprav že pregovorna slovenska razknanost gre v ozadje. Če je to nova smer izražanja slovenske dramatike oz. gledališke umetnosti, je prav žalostno.

Obravnavanje močnih, neobvladljivih človeških strasti v dramatikki sega v antiko, saj so se z njimi ukvarjali že znani grški tragiki, a znali so o njih spregovoriti na drug način, prav gotovo mnogo učinkovitejši od tega. Igralci Marjuta Slamič, Patrizia Jurinčič Finžgar, Helena Peršuh, Damjana Černe, Ana Facchini, Draga Potočnjak, gostja Nataša Keser, Iztok Mlakar, Andrej Zalesjak, Blaž Šef, Matej Recer, Primož Bezjak, Željko Hrs, Blaž Valič, oblečeni v kostume, ki priključijo v spomin modo šestdesetih let prejšnjega stoletja (kostumografinja Dajana Ljubičič), so očitno brez zadržkov sprejeli ta odrski izziv in tudi z ironijo prikazali sprotne situacije ter kot zmeraj z večjim igralskim

izražanjem učinkovito orisali značajske poteze in obnašanje nastopajočih likov. Ti se izražajo v zgornjevipavskem narečju (avtor jezikovne priredbe je Srečko Fišer, ki je skupaj z Anjo Pišot tudi lektor predstave, Slamičeva pa je kolegom pomagala pri izgovarjavi narečnih odtenkov).

Iz prikazanega se sicer izrisuje izkrivljena podoba nekdanjega življenja na slovenskih vaseh. Zdi se, kot da so v njih prebivali le razuzdanci, ki so hrepneli samo po telesnih užitkih

s komerkoli že, popivali in čakali, kdaj bo ples in priložnost za vsakovrstno zabavo.

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica kot pomembna umetniška ustanova, katere delovanje financira država, bi moralo gojiti plemenito poslanstvo in ohranjati nekakšno neoporečno "moralno" držo tudi pri izbiranju repertoarja in pri tem bolj premišljeno in pretehtano segati po sodobnih dramskih delih. Za "tovrstno eksperimentiranje" obstajajo

namreč v Sloveniji druge gledališke neinstitucionalne hiše, ki lahko svobodno postavljajo na oder, karkoli želijo. Gledališka umetnost je v očeh marsikoga nekaj, kar spodbuja razmišljanje, presojanje družbe, človekove zmote in zablode, predvsem pa žlahtni duha in ga iz pritlehnosti vodi tudi v metafizična razmišljanja. Morda pa je to v današnjem svetu že vse preseženo in se je tudi gledališče prizemljilo in poplitvilo. Če je res tako, izgublja svoj plemeniti nadih.

Iva Koršič

